૧૪૯૩

[illegible]

[illegible]=[illegible]

પાઠ ૬ ઠો

[illegible]=[illegible] કરી.

પાટલો=લાકડાના પાટીઆનું કરેલું બેસણું

[illegible]=દોગાઈ

[illegible]=મારયો, અડ[illegible], ઝીકયો

[illegible]=રાતીરાતી ધગધગતી

[illegible]=તેડી

જોડે=સાથે

[illegible]=[illegible] તાવી

[illegible]=ઘણીજ

[illegible]=[illegible]કાર [illegible]

ઉઠી=ઉભા થઈ

[illegible]=બળી મુઈ

[illegible]=જુડી, બનાવટની

[illegible]=[illegible]

[illegible]=[illegible], ગુનો

[illegible]=[illegible], હાથલ

પાઠ ૭ મો

[illegible]=[illegible]. ગરા

[illegible]=છાકણી

[illegible]ગર=પાણી ભરવાનું ઘડા કરતાં મોટું વાસણ

ઓસાડ=દવા

ઝેર=વીખ. શોમલ

[illegible]=સારી

રોજ=હંમેશા, નિત્ય

[illegible]=ખરાબ કરે

લુગડાં=કપડાં

મેલાં=ખરાબ

ડાહી=શાણી

[illegible]=ખરાબ, આડી

માને=કહ્યું કરે

માંદી=બીમાર, [illegible]

[illegible]=ઘણું, [illegible]

પાઠ ૮ મો.

વરસાદ=મેઘ

ગીત=રાગ કાઢીને [illegible]વાનું

[illegible]=[illegible] [illegible]

પ્રસાદ=[illegible]વાનું

નેવલે=નેવાએ

કારેલું=એક જાતની તરકારી

[illegible]=એક જાતનો પશુ

ગાજો=રાગ કાઢીને બોલજો

[illegible]=ગરમાગરમ, તાવી પરથી ઉતારે તેવી

શાક=તરકારી

[illegible]=ખરાબ

તાણી=ખેંતી

સમજો છો ?=જાણો છો ? ખબર છે ?

પાઠ ૯ મો.

એકજ=સરખું

જાણશ થશે
ટટ્ટુ-ન નો ઘોડો
પાડો = અતરાંડીનો
બીજા ડાઇનો
પાઠ ૧૦ મો
પાડું મેશનું ખરચું
ભાળી સામે
ગતે-ગીવા થવા ગાડી
પડેસ-ગામનો ઉપર
નીરે-નાખે
સમાજ=નગરાસ
ડતન-મ ચાશ
ભાંગી છુટ્યાં, મળતી
નાક્કુ=ગાયનુ ખરચ
વારો-ચરની પાછળ
દેર ગાયવાની ખુ-
લો જગો
આગ ઉગનુ ગાસ
માદ-ધામાંડી, આ-
ળગી. કરેલી
એ.ગડંનકડ= વા અ
ને તેના ઉપાય

ઝ'રવાને=ચગાવવાને
લીલું ઘાસ ખાવાને
ખેતર=અનાજ તથ
ઘાસ પાકે તે જગા
આળે-વાવે
અચકાને-પાંખ ઉપર
ચઢને. ઉપાડીને
સુખ-શુખી આરા
પાઠ ૧૧ મો.
ચા-મન, ચુંપ
ચલી આથી-અરેકા
છેરી
ગબીખાને=ડેરખાને
ફગાય-ફરાય, ચલાગ
ગીઆર=મનસુબો
ગાડી ય ખેર
નીસડી=નાસી નીકળી
ખાગ-હાર, તડ
અમરનચું=ગાભામણે
દમને કહ્યુ
ઠુઠ્ઠ=ખાંડવા લગરનુ
મન=ગરૂડ ઘરબા

ગભ રમણ, ગમતે
લેવું ગાંડુ, આણશ-
ગાણું
ગાંધી ભાન
ઘરે છુટ, ભાઇ
જાડે મૂકે નહિ
પાઠ ૧૨ મો.
ડાબો જડબો, હાથ
અળગો
આસુરામણ-મેશમણ,
બીન અદબ
નડાય-ઘનમાં
માતર-ગઢ્ઢા, ગ્રાસ
ગડગડગ્યું-નાશી ગયું
ડાહ્યો-આણ્યો, ગાયનું
ઉડે-યે પગો અન્તર
ઘરમાં શુધી
માડી રાતે-બહુ રાત
ગલ રમે
ડાનુ માનું=સુરસુપ
ઝાલીને=પકડીને
આંને=આપને ઉપર

માનવી–કબુલ કરવી	અગ્નીતર અનંતર	[illegible] ન, ધ્યાન
અબુ=થાક, કેડ	માનવું [illegible] લાગ્યું	અંતર =હૃદય, હવાલ
પડેલી પાણી [illegible]	લાગુ ઉડાડ્યાં	નાડું-જગ્યું રહ્યું
મા રેડેનાગ	[illegible]	[illegible] ગનને ગમે
ડબ –ગાબુ સમજવું	માગાને	[illegible] લાગ્યું
પાઠ ૧૩ મો	[illegible] આમ	[illegible]
છેક પાછું, બહુ	[illegible] – નમા	[illegible]
બાપ=ફાડી ખાનાર	દુર્બળ [illegible]	[illegible] (૧૩).

([illegible] સમજુતી) ૨

[illegible] હેઠ [illegible] એક [illegible] છેક આખું [illegible] મન [illegible] થી નાસીને તે [illegible] (૧)

[illegible] એક [illegible] તેનો [illegible] એવું [illegible] તે દુર્બળ [illegible] થતાં [illegible] (૨).

પાઠ ૧૪ મો	[illegible]	[illegible]
[illegible]	[illegible]	[illegible]
[illegible]	[illegible]	[illegible]

[illegible] મોટે [illegible] દુઃખનું [illegible] સ્ત્રી, [illegible]

[illegible]
[illegible]
[illegible]
ખડું=આગને ગડો
દોણી=છાશ લેવાની
ધાડી—ઢોચકી
દાણા—અનાજ ધાન્ય

પાઠ ૧૫ મો

પાળે=કોરે, કોરણે
વાગ્યા=ઇજા થઇ
બગાડ=નુકસાન
ન્હાવા—નાખવા
કાયર=ડેગાન
મંડ્યા=મચ્યા લાગ્યાં
તળાવ=નાનું સરોવર
પથરે=પથરાથી
જવાબ=ઉત્તર
ધડાકર=જોરથી
ગરીબ=અનાથ પશુ
શા માટે=કેમ ? શું [illegible]
રવા ?
મત=મેલ, મમત

[illegible]
[illegible]

પાઠ [illegible] મો

[illegible]—હથિયાર
[illegible]-તેડું, [illegible]
ભુંગળી=ગળતું કરવા
ની વાંસની નળી
[illegible]=ગોટલી [illegible]
નું હથિયાર
તપેલી=પાતેલી
કડછી=નરમ દાળ શા
વાનું તળ કે ચાટ
વું હથિયાર
તાસક=ઢાંકણું, છીબું
વખત=વેળા, સમય
રાંધું=રસોઈ કરું
તે વડે=તેણે કરીને
થાળી—નાનો ખુમચો
[illegible]=ધાતુનાં [illegible]
ણા
નાખીને=આણીને
[illegible]=મેલનુ

પાઠ ૧૭ મો.

[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible] વગેરે
[illegible]-કાચું કોરું—
શેકેલું તે
ભડ્યા=ભાતને શેકી
ને ખાંડીને બનાવેલા તે
ભાંડવું=[illegible] બોલ-
વું, ગાળો દેવી.
ટેવ=આદત, એ
લડે=વઢે, કંકાસ કરે
[illegible]=[illegible]
કજીઓ=કંકાસ, ટંટો
[illegible]=[illegible]
આશિષ-આશીષ
[illegible]=[illegible]

પાઠ ૧૮ મો.

છોડીઓ=નાની બાળ
નાનુ=નાદાન, કુમળું
બાળક=બચ્ચું

મેલાપ=મુકાપ
દેખાવ=જણાવ
ભાણો—ભાણેજો. બ્રા
કયા, (બહેનનો
છોકરો)
આટલી=આવડી
વાર=વખત, દેર
રોતો=રડતો
તેડવા=બોલાવવા
કામ=ખપ, જરૂર
હજી=અત્યાર સુધી
અલી=છોકરીને નામ દીધા વગર બોલાવવું તે.

પાઠ ૧૯ મો.

નિશાળીઆ=નિશાળમાં શીખનારા છોકરા.
કુદાવતી=કુદારા મારતી.
લાકડી=ડાંગી.
ભણેલા=શીખેલા.
પરિક્ષા=તપાસ.
ઇનામ=સરપાવ, ખુશીથી કંઈ આપવું તે
શાહેબ=શીનોર, ટોપીવાળો.
બાઈ=રહેના.
મહેતાજી=ગુરૂજી.
જોવા=તપાસવા.

પાઠ ૨૦ મો.

ઉતાવળ=તાકીદ.
અહ્યા=છોકરાને નામ દીધા વગર બોલાવવો તે.
સામટું=એકી વારે.
નીકળ્યો=બાહાર આવ્યો.
સાગર=ઘડા કરતાં મોટું વાસણ.
મુંડો=ખાંચો.
સાંકડું=નાનું.
અટકી=ભરાઈ.
જણ=માણસ, શખસ.
પડતાં મુક=પડતાં નાંખ, રેહેવા દે.
ઝટ=જલદી, તરત.
પેઠે=માફક
ફેરે=વખતે
છેલ્લી વારે=આખરે
લગાર=જરાક
ભણવામાં=શીખવામાં

પાઠ ૨૧ મો.

સાત પુછડીઓ=સાત પુછડીવાળો
પુછડીઓ=નાનાં પુછડાં
બાંડો=પુછડી કપાઇ ગયેલો.
ખીજવવું=ચીડવવું
કપાવી=વડાવી
હજામ=વાળંદ
ચીડવે=ખીજવે
બેટા=દીકરા, છોકરાં.

ગીરજાની ગીડખ્ય	મા ફાલોશકરેબાતે	અભ્યાસ—શીખવો
આ	ગાગા ખુણાકળ	મતવે—હેવાડે
પાછળથી—શીક્યાં, એ	૫૫—તાકે, કમ	કદી—કદાચ, કદાપિ]
પાઠ ૨૨ મો	ગ ગા—મરકમ	મોઢું=મરાવ
કેળવણી—કેળવવા ડાહ્યા	નાગા મરડાવ	ગીત ઉપે મળી
દાર	હેરે—રેઠીઆ મની મા	હડી—ગમ
સમજ કરવા	મા તતગી કરે	પાઠ ૨૪ મો.
હરકત—અટક; મુશ્કેલ	પાઠ ૨૩ મો.	નેવે—રોજ, હમેશા
કમગ—લેખણું	તન—ચિત, મન	નીશ્રી—નીંદળી
ડાબળી—ચંચલા એવું	પાણવું સર્વદા ખાનર.	ચિત્ર—ધ્યાન; મન
ઓરમાનું ઉચિત	કૈગ—મારા: હરો	ડીડી—સાળી .
નિશાળે—ભણતો	વેગ અન—સ્પાનર	પેરે—રીત; પેઠે
પીંછાં—ઘુગડા થીના	ભામા હત; ખોડના	મહેતા—મહેતાજીની
અક્ષર—હરફ; સંકેત	મન—ધ્યાન. ચિત્ત	ચડી—ચગાવી
મજુર વેતરો, ફ્રેમ કર્યું	વડનુ—સડવું	શિક્ષા—શીખામણ
બાપડીઓ—બાપડી ઓ	ખુબ સુક, ગડબત	સમજાવ=ધ્યાન ખા
ભુતર=ફેને કાંબીને આ	પાડ—વડો	પાસરૂ—સીધું, પાધરૂં

(કવિતાની સમજુતી).

બાળકો તમારે રોજ નિશાળમાં જવું, ને ધ્યાન રાખીને ભણવું; ને મેહેતાજી આપણા ફાયદાની વાત કહે, તે બધી સારી રીતે માનવી.

તમે રમતમાં ચીત નહી ગમ્યો, ને વાત કહું તે સારી પેઠે સમજો; નિશાળમાથી જેવારે છુટો થાય ત્યારે ત્યાથી નીક-ળી પાસરા ઘેર આવ્યા જવુ.

પાઠ ૨૫ મો

પીઆવાણી=જમવા-ની.

ગાડાવાળો=ગાડું હાંકનાર; ગાડી ચલાવ-નાર.

શેઠાને ઘેરાને.

નીચે=હેઠળ.

વિચાર્યું—ધાર્યું.

રસ્તો—મારગ; વાટ.

ઠેકાણું=જગો; મુકામ

બિચારો=બાપડો.

[illegible]=મનની; વાચ-વા લાયક.

ભાતું=ખાવાનો ખોરાક જે રસ્તે ચાલતી હોય તે.

[illegible] વા.

મુરખ—બેવકુફ.

ફિકાડી—ઊભી કરી.

પાઠ ૨૬ મો.

સેરડો=ગળવા રસ્તાનો શાડો.

ટોપલી—વાંસની છાબનો નાનો ટોપલો

નળીઆં—છાપરા પર ઢાંકવાને માટે માટીના બનાવેલા નળના બે ભાગ કરી પકવેલા તે.

છાપરાં=ટાપરાં.

ભીંતો=કાગળના કરો.

ખાવું=ગળાવું.

દાણા=અનાજ.

મારગ=રસ્તો.

છાપરું=ઘરનું ઢાંકણું.

કાઢીને=બહાર આ-ણીને.

ભારો=મોટી ભારી.

કનેથી=પાસેથી.

ધણી=માલીક; શેઠ.

કાંડા—સાકળા.

ટાપરાં=છાપરાં.

નિહાળ્યું—જાણ્યું.

પાઠ ૨૭ મો.

કમાડ—બારણાં.

ભીંતરડી—ભીંત; કરો

[illegible] ખૂણા કરેલા

છાયા=ઢાંક્યા; [illegible].

ડગ—નાં તણાં.

ઉખડવા—ઉખળવા.

બારણું—કમાડ.

આડું-ઉંધું; વાંકું.
વાશીને=દઇને.
ભલે=હાલ; હવાલ.
ચરવાં=ચારો ખાવા
આમ=આવી રીતે.
ઉઘાડો-ખુલા કરો.

પાઠ ૨૮ મો.

અમથી=ખોટી; જુઠી
બાહાર-બારણે, (ઘર-થી વેગળું)
આડું-ઉંધી સમજનું
આવડતું=જાણતું.
રઝળવા=રખડવા.
સુખી સુખીઆરૂં.
કોરેલી બનાવેલી,
ખરી સાચી.
બનેલી થયેલી.
અમસ અફળ
દુ:ખ સીતમ, આપદા

પાઠ ૨૯ મો

રોતો રડતો.
સંસારમાં = બાહાપણા-માં.
નહોર=નખોરીઆં.
પોહોળું-ઉઘાડું.
ચોપડવા=લગાડવા.
તાણતો-ખેચતો.
ભિંકડો-મોટે સાદે ર-ડવું તે.
લાહે=આગ; અગન
સરખી-બરાબર.
બળવા=અગન ઉઠ-વા.
મટી-જતી રહી.
મુકી મેલી; છોડી

પાઠ ૩૦ મો.

તાંબુ } ધાતુનાં ના-
પીતળ } મ.
તાંબાકુંડીઓ=પાણી ભરી રાખવાનું ઢ-ડકાવાળું વાસણ.
ગોઝારસપર-શકેલી ઉ-પર.
અથડાય= અકળાય
માંજેલા- અજવાળે-લાં, ચોખ્ખા કરેલા.
સાચવવા- સંભાળવા.
ગરમા ગંધેલું ઠાર, મુકવાને માટા વાડકા જેવા વાસણ.
ગોભાચ- ખાડા પડે.
બળકતા- ઝળકતા.
લાલ રાતા
કથરોટ=થાળા જેવું-છાછરૂ પણ તેથી મોટું કારણ વાળું વાસણ
લોટા નગીઆ.
જણાયછે દેખાયછે.
તપેલા પાતેલાં
લોટીઆ-કળશીઓ.
કાંસુ એક જાતની ધ-રક ધાતુ.
ભોંયે=જમીન.
કદાચ=કોઈ વખત.
કુદી=ભાગી.

પાઠ ૩૧ મો.

નાગીશી નાની સગળી, નાની કેમ.

પોતડી પોતડી.

ત્રિછોડી પાચે નાખવનુ લુગડું.

હીગકોરી - રેશમની કોરણી.

દુલની ભારે કીંમતની; (થોડા વજનની)

નમદાની=એક જાતનુ ઉનનુ બુટીદાર લુગડું.

ટેલા ચીરાએલી.

બગરખી=નાની દગલી.

ટુકરો=ટોકરો.

ટોબ=પછડાવગરનો.

ઘતી=પોતડી.

ઉપે=બાજુ ઉપર.

નાખે=નાખે.

નીખીશ-બગીશ.

ગાટે-મજ; વાસતે.

પાઠ ૩૨ મો.

વાગોળવું-ખાધું હોય તે પાછું મોગા લાવી ચાવવું.

માખણ છાસ ઉપરની તર.

ખભાઓ-પગનાં તળીઆનો કઠણ ભાગ

હલાવે-ડોલવે.

ફાટ-ચીરો.

ભાવે-સવાદ લાગે.

મને=મે

ચરેછે-ઘાસ ખાયે છે.

ચાવવું=દાંતે વતી ભચરડવું, ચોળવું.

ઘી=માખણને તાવીને બનાવેલું તે.

શી શી=કઇ કઇ ?

મથાળે=ઉપર; ઉપલા ભાગ ઉપર.

ગોવા-સાદ; આપેલો.

પાઠ ૩૩ મો.

ગુણ-ફાયદો, ખુબી.

આધાર-આશરો.

અગણિત= ગણાએ નહી તેટલા, (ઘણા જ).

પશુ=ચોપગા જાનવર.

ખાતે=ખુશીથી.

જન-માણસ.

જન્મતી- અવતરતી.

પખી=પાખવાળા, પક્ષુ.

નર-માટીડો, ભાઅડો.

સુખદાતા=સુખ આપનાર.

નાર=બાયડી, બઇરી.

દેછે=આપે છે.

ઘણું કરી=સો વરસ.

(કવિતની સમજુતી) (૪)

ગાયમાં ઘણા ગુણ છે, ને તે બચ્ચાને દુધ આપનારી કેહેવાય છે, વળી તે દહીં દુધ ઘી શઉ આપે છે, ને તે બધા માણસો ખુશીથી ખાય છે (૧)

પણ પક્ષી બાપડાં, ને બાપડી બધાને જન્મ પછી ૧ અને જન્મ જુઓ તો ઘણું કરીને દુધ એજ બાળને આધાર આપેછે. (૨)

પાઠ ૨૪ મો.
દુધપાક=દુધમાં ચોખા ખાંડ નાખી રાંધીને કરેલો પાક.
આસણી=ઉનું કરી ચિકાશ લાવવો તે
બુરૂ=ઘી એલી ખાંડ.
હાજે=હનુકથી કહ્યું કરે.
પમાવે=? હાથે ઘાળે
માથા=દુધને બાળીને સાચા જેવુ કરેલ તે
ખડખાં=ટેબલાં, ઘડા.

તાવીને=ઉનું કરીને
પેડા=માવામાં ખાંડ નાખી ગોળી વાળેલી તે.
જામી જાયે = બંધાઇ જાએ
ઠાચો=બીડો. લપકો
રાંધીને=બાળીને.
ભેળીને=મેળવીને.
ખટાશ=ખાટીચીજ.

પાઠ ૩૫ મો.
જુડો=બખાડ માણસ
ઉખાણું=કહેવત.

સતાડીને=છુપાવીને.
છાનામાના=કોઈ ન જાણે તેમ.
પડેલી=પડી ગયેલી.
માનવું=કબુલ કરવું.
ટેવ=આદત, ખો.,
વેળા=વખત.
પાપ=પાપ.
ચોરી=ચોરાઇ.
ખોટી=ખરાબ, બુરી.

પાઠ ૩૬ મો.
પાવલી=પારૂં આનું

ને સરકારી [illegible]	આડી ચલાડી.	જુઠ જુઠી વાત.
રૂપાના સિક્કા.	પાઠ ૩૭ મો	સચ સાચી વાત.
[illegible] ખૂન કરવું	લાગતી છે [illegible].	ફરી-બોલ વચન.
આગ [illegible]	ગણુ રતનું ભોજન.	[illegible]
માં [illegible]	હડવુ-ભડવુ	[illegible]-દુષ્ટ નઠારો.
પાડેલા તે.	પેહેલા-અગાઉ.	સનેહ-હેત, પ્રીત.
કાનની [illegible].	સમજાવા-સમજાવ્યો.	દેહ-શરીર કાયા.
લટકતી ટીંગતી.	સોંપ્યો હવાલે કરો	રાજી ખુશી થાય.
કોટ-ડોક, ગળું.	તપ મી આપ્યો.	શોભે=સારો દેખાય
કુતરાની ગેર આબરૂ.	હવાલ=હાલ.	જગતપિ- જગતનો
છાનુ છાનુ=ચુપ ચુપ,	તેડાવીને=બોલાવીને.	બનાવનાર ઈશ્વર.
કોઈના જાણે તેમ.	વાત=હકીકત. બીના.	પુરો=બરાબર.
પકડાઈ=ઝલાઈ.	પાઠ ૩૮ મો.	સુખ=ચેન, મજા.

(કવિતાની સમજુતી).

જે માણસ જુઠું બોલે છે, તે બરાબર પાપી થાય છે, તે માટે નાહાના છોકરાઓ એવું કામ તમે કરો નહીં, (૧)

સાચું બોલવામાં ઘણું સુખ છે, સાચાથી બધાનું હેત વા-[illegible] વધે છે, તેમ સાચાથી જગતનો બનાવનાર જે ઈશ્વર તે પણ ખુશી થાય છે, ને તેથી આપણું શરીર પણ સારૂ દેખા-[illegible] છે. (૨)

પાઠ ૩૯ મો

મેવો=દ્રાખ, ચારોળી, પસ્તા, બદામ તેમજ જાંબુ, કેરી, કમરખ વગેરે ફળ.

ગાંધીની-વેપારીની

બદામ-એક જાતનો ઠળીઆવાળો મેવો.

દુકાન=બજારમાં માલ વેચવાનું ઠેકાણું.

ઓળખીતો=પીછાનવાળો, જાણીતો.

દરાખ=લીલો મેવો.

કાજુ=મેવાનું નામ.

વાટી=કોપરાના ગોટાનું અડધીઉં.

મગફળી=મગની શીંગ, (વીલાતી શીંગ)

ખજુર=ખજુરીનું ફળ.

મામા=માના ભાઇ.

આરોગી-મેવાનું નામ

બતાવા દેખાડી.

ભાણીઆ-ભાણા.

ખારેક સુકાવેલું ખજુર

પાઠ ૪૦ મો.

વા.-અઠવાડીઆનો દિવસ, વખ.

ચંદ્રમા-ચાંદ, ચાંદો.

ઘણાખરા ઘણાએક.

નગરનો ભણતર, સારદા. વિદ્યા.

દિવસ-દહાડા.

વિદ્ય-ભણતર.

રવિવાર=સુરજનોવાર

સોમવાર=ચંદ્રમાનો વાર.

કેડે=પછી, પુઠે,

ગુરૂ=બૃહસ્પતવાર.

મુકે છે=બેસાડે છે.

સરખા=બરાબર.

ચાવ=ગીત ગાજે.

પાઠ ૪૧ મો.

જમણી-ખોરાક

વહાણામા સવારમાં.

માસ ગાસ

ચરચાર ચારચાર.

કીડા નાના જીવડા.

કુદતા-ઉડકા મારતાં.

ડોલતો-ધુણતો, હેઠે ડાલતો.

જનાવર=જાનવર, પશુ.

સાંજ=દીવા બત્તીનો વખત,

ભાંઠ=સુરચા.

માળો=પક્ષીનુ રેકાણુ,

અનાજ=દાણો.

મુએલાં=મરી ગયલાં.

ફાડ=ફોલી, ભાંગી.

નસાડે=હાંકી મુકે.

પાઠ ૪૨ મો.

ભાળો=જુઓ.

કાગ=કાગડો.
પાંખાળો=પાંખવાળો.
રાગ=ગાવાનો શોર.
રૂપાળો=સારો. સો-ભિતો.
ચાંપે=ઉતાવળા થઈને
ચાહે=ઇચ્છે, માંગે.
હણવા=મારવા.
જલદી=તરત. ઝટ.
ચતુર=ડાહ્યો.
કોય=કોઈ.
ચેતી=જાણી, સમજી.

(કવિતાની સમજુતી). ૬

સાંજે જઈ સુવા સારૂ માળો બાંધવા બેઠો, એવા એક કાગડાને જોયો; તે બે પાંખવાળો બોલતો હતો, પણ તેનો રાગ સારો નહિ હતો. (૧)

કોઇ માણસ હાથમાં કાંકરો લઈને, તેને ચુપકીથી તાકીને મારવાનું કરે, તો તે ચંચળ જાત મનમાં જાણીને તરત ઉડી જાએછે. (૨)

પાઠ ૪૩ મો.

સગાં=સગા વાહાલા.
પીતરાઈ=કાકાના વંશના. કુટુંબી.
સાળીઆ=વહુની બેનો.
મોસાળ=મોસાળ તરફના.
બનેવી=બેહેનનો વર.
ભત્રીજો=ભાઈનો છોકરો.
માસો=માશીનો વર.
ભાણેજ=બેહેનનો છોકરો.
ફુઓ=ફોઈનો વર.
વર=માટી, ભરથાર.
વહુ=બાયડી.
સાળો=વહુનો ભાઈ.

પાઠ ૪૪ મો.

જમાઈ=છોકરીનો વર.
સંપથી પીને=હળી મળીને.
શાવકાં=બાપ એકને મા જુદી તે, ઓરમાઈ.
વેવાઈ=છોકરી કે છોકરાનો સસરો.
ઓરમાઈ=સાવકો.
વેવાણ=છોકરી કે છોકરાની સાસુ.

સગાઃ-એક મા તથ એક જ બાપના પેટના.
દુખભાળ-આગળીઆત. ફોકાબ.
ભળવુ-હળી મળીને રેહેવાનુ.
દીકરી-છોકરી.
વરવહુ=માટી ધણીઅર.

પાઠ ૪૫ મો.

કાપડ-કપડાં, લુગડાં.
ચૌટું-મોટું બજાર.
કડાબું=ચીરાબું.
બાફ્તા=એક જાતનું જાડું કપડું.
દોશીવાણીઆ-કાપડીઓ, લુગડાં વેચનારો.
વાણોતર=ગુમાસ્તો.
ખાસતો=એક જાતનું કપડું.
સેલુ=રેશમના છેડા વાળુ લુગડું.
હાટ-બજાર. દુકાન.
ગવક્ષ-બારીઓવાળુ સારૂં ઉચુ પાથરણુ
કાજે=વાસ્તે.

પાઠ ૪૬ મો.

મહિના=૩૦ દાહાડાની મુદત.
દીવાળી-વરશનો છેલ્લો દહાડો. (આસો વદ અમાસનો દિવસ).
રામનવમી=રામનો જન્મદિવસ, ચૈત્ર શુદ નોમનો દાહડો)
શિયાળો=ટાઢની મોસમ.
ઉતરાણ=મકરશક્રાંતિ
અખાત્રીજ=તેહેવારનો (દિવસ, વૈશાખ સુદ ત્રીજનો દાહાડો.
ઉનાળો-તાપની મોસમ.
વસંત-રાગનું નામ; રૂતુનું નામ.
વરસ-સાલ, (બાર મહીના).
ટાઢ-ઠંડ, હીમ
પરબ-તેહેવાર ટાણું
દેવદીવાળી-ઠાકોરજીની દીવાળી. (કારતગ શુદ ૧૧નો દીવસ).
ચારેકોરે=ચાર તરફી.
વસંતપંચમી=વસંત રૂતુ બેસવાનો દીવસ (માહા શુદ પાંચમ)

પાઠ ૪૭ મો.

ચોમાસુ-વરશાદની મોસમ, (જેઠ, આષાડ, શ્રાવણ ને ભાદરવો એ ચાર મહીના).
પખવાડીઉં=અરધો મ[illegible]

રેના `ડેણ` , અ ,તિથિ રોજ, મીતી.
ભાદર ૧, ... ઉતરતા—પુરો થતા.
ફ ના સુદ ૪ સુધી
ગોકળ આઠેમ=શ્રી કૃ ષ્ણનો જન્મ દિવ સ. (શ્રાવણ વદ૮).
અગાઉ—હિંદુના વરસ ના ૧૦ મા મહિના
પખવાડીઉં=પંદરવા ડીઉં, પંદર દાહાડા ની મુદત).
ગણપતી ચોથ=ગણ પતીનો જન્મ દિવશ ઢગગ ચોથ, (ભાદ રવા સુદ ૪).
વરસાદ=મેઘ, મેહ.
સરાધિઆ=મુએલાની ક્રિયા કરવાના તેહે વારો, (ભાદરવા સુદ પુનેમથી ભાદરવા વદ અમાસ સુધીના ૧૬ દાહાડા).

દશરા=વિજ્ય દશમી, (આસો સુદ ૧૦ મે).
દીવાળી=મોટો તેહેવાર તે સૌ પરબનો મા સો. એ દિવસોમાં ઘણા તેહેવારો શરૂ થાય છે, (આસો વદ અમાસનો દિવશ).
મેળા=તમાસા.

પાઠ ૪૮ મો.

વાજાં-રાગ કાઢવાના યંત્રો.
વરઘોડો=રાગ ગાણુવ જણી વખતનો વાજ, ઢોલ શાથેનો રસાલો.
દેવળ=દેરું, મંદીર.
નાદ=અવાજ.
શરણાઈ=પીપી.

તમુડાં=રણશીંગડાં.
ઝાંઝ=તાશા, કીરતાલ.
નગારાં=ઢોલ.
ઝમકાર—રણકો.
મુગળ=ઢાબુ વાજું.
કુડાળું=ચકરડું.
ઘડીઆળ=વખત જા ણવાનો સાંચો.
પખાજ=મરદંગ.
વાહાવા અહો!
ઢોલ=મોટું નગારું.
સાદ=અવાજ.

પાઠ ૪૯ મો.

જનમગાંઠ=વરશગાંઠ, જન્મ દિવસ.
વરશગાંઠ શાલગીરી, જન્મ તિથિ, જન્મ દિવસ.
રાખતા—દંડીમાં ફેળા, ફુદી, ઓળડાં, વગેરે ભમરડીને નાખી

ભચકા જેવું કરી મળવેલું.
બીડાં=પાનની બીડી.
પાન સોપારી=તંબોળ ને ફોફળ.
કંસાર=મોટી લાપસી
અડ:ડયો=અડકાડયો
કઢી=છાશને ઉકાળીને માંહે મીઠું મરચું ને અળધ નાખેલી તે.
જમવાનું=જમણ, ભોજન.
મઝા=લિજત.
તેડયો=બોલાવ્યો.
મંડયો=મચ્યો.

પાઠ ૫૦ મો.

ચોખ્ખાઇ=સુઘડાઇ.
ભતારવી=શોધી કાઢવી
શોધુ=ભેદ કાઢનારી ચીજ.
દાતણ=આવળ કે બાવળની સોટીનો કકડો
શરીર=દીલ, અંગ.
ગુમડાં=મોટા ફોલ્લા.
ઉલ=મોઢામાનું વાસ મારતું વાસી થુંક
ફિકર=ચિંતા.
ફોહો=સળો, ફોલ્લા.
ગંધાય=વાસ મારે.
ઘસવા=ચોળવા.
જુઓ=માથામાં કીડીના જેવા ઝીણા જીવડા પડે છે તે.
મસળવું=ચોળવું.
ગંદા=ગોબા.
સાજાં=સારાં, સુખી.
ચોખ્ખું=સાફ, સ્વચ્છ.

પાઠ ૫૧ મો.

ઉપણે=વા દેઇ કસ્તર કાઢે, ઝાડકે.
તાપ=ગરમી.
લુઓ=લોંદો, લચકો.
પાકવું=નીપજવું, થવું
ઉથલાવીને=ફેરવીને.
કલેડું=ઠીકરાની તાવી.
લોઢી=લોઢાની તાવી.
ખેડવું=જમીન પોચી પાડવી.
શેકવું=ખરૂ કરવું.
વાવેછે=રોપે છે.
ભાંગી=ફુટી.
કાચું=રાંધ્યા વગરનું.
લોટ=આટો.
ખડેછે=ટીપે છે.
મર=ભાણુ, તરફ.
લાલ=રંગીલા, રંગમાં.

(કવિતાની સમજુતી .)

દુધને રોટલા (દુધમાં રોટલા ચોળીને), ને દહીંને ભાત (દહીંમાં ભાત નાંખીને), વળી લાડવાને લાપ ખારા લાપ ખાઇ ભાખ્યો.

પાઠ ૫૨ મો.	પેટભરીને=ધરાઇને.	પાઠ ૫૪ મો.
ભલો=સારો.	પાઠ ૫૩ મો.	રંજાડ=તોફાન.
ઢીમણું=ઢીમું ઢેકો.	કાતરી=કરડી.	દીવટ=જોત, બત્તી.
ઠીંચક=ઝેંસા.	લોક=માણસો.	ધાડ=લુટારાની ટોળી.
ગભરાવું=અકળાવું.	સંતાઇ=છુપાઇ, ભરાઇ.	કપડાં=લુગડાં
કોણી=હાથનું ઢીંચણ	ચંચળ=હોંશીઆર.	ખાસા=મજાના.
વારો=વખત.	તરત=જલદી, ઝટ.	ઉપાય=ઇલાજ.
અડાડીને-વળગાડીને	સર્વે-સઘળા, બધા.	મની = બિલાડી, મજાની.
ખસેડયા-આઘા કર્યા.	ફુંકતો=ફુંક મારતો.	પાર=છેડો.
ધરાવું = પેટ ભરીને ખાવું, તરપત થવું	ખુણે ખાચરે=દરમાં.	નઠ્યા=નાઠો ગયા.
આઘો=દુર, વેગળો.	ભોંય=જમીન, ધરતી.	પકડ્યા =ઝાલ્યા.
સામું=તરફ.	દીઠામાં=જોવામાં.	મારે=મચાવે.
દયા=મહેર. રહેમ.	જખગ=જોવામાં.	ધડબડ=મડબડાટ કરતી.
હીંચતા=હીંચકા ખાતાં.	ઝાલવા=પકડવા.	કરડી=કાતરી.
વેગળા=આઘા, દુર.	કશું=પણ. જરા.	મહા=મોટું, ઘણું.

(કવિતાની સમજુતી). ૮

ઉંદરો હારબંધ વળી ગયા, તેમાં કેટલાક ઝાલ્યા પણ પાર આવ્યો નહીં, જેમ લુટારાની ટોળી કેમ આવે તેમ તેઓ રાતે તોફાન મચાવી રહ્યું છે.(૧)

તેઓ મગજના કીમતી ભુગડાં કરડી ખાએ છે, ને ઘી વાની ઉપર લઇ જાય છે; એને પકડવાનો એક ઉપાય નથી. પણ જો બિલાડી મળે તો મોટું સુખ થાય (તે ઉંદરને પકડીલે) (૨)

પાઠ ૫૫ મો

ગાડાં—ગાગરા.
સાંભરે છે—યાદ આવે છે?
આપણી ભાગાગી.
ઓઢવું—શરીરપર ઢાંકવું.
વાળ—બાલ. નીગાળ્યું
ભુલી—વીસરી.
ભુલશો—વીસરસો.
દેહ—શરીર, અંગ.

પાઠ ૫૬ મો.

આગળ થાન. [illegible]
બાળકો—નાના, [illegible]
[illegible]
જોર—બળ, શક્તિ.
કરડવા—બચકું ભરવા

વગર—વિના. સિવાય.
[illegible]—ગેધા
[illegible] એને વા[illegible]
[illegible]તે.
[illegible] બનાવ્યા.

પાઠ ૫૭ મો.

ઝાડપાલા—[illegible] ણ, [illegible] તથા છોડ વગેરે.
[illegible]
[illegible] કરી [illegible]

મોઢું [illegible]
મીઠું નીમક, (મીઠા—સવાદુ).
[illegible]—મીઠાના સ્વાદ જેવું.
[illegible]
ભરે : ભરપુર.
જોઇએ તેટલું—કામ [illegible]ગ, ખપ જેટલું.

પાઠ ૫૮ મો.

લખોટી=કાચની ગોળી, ગંડુ.
[illegible]—સાબીત થાય.
[illegible]
ગરબે=[illegible]
ચારવું—[illegible]
ના માળા જેવી તે.

ભુલી ગયો=વીસરી ગયો.

પાઠ ૫૯ મો.

મહીપતી-રાજા.

પશ્ચાતાપ-દલગીર થાય

પાછળથી- પસ્તાઇથી.

ચાહન-પુછી જાહેર.

ઝલાય-પકડાય.

નર-માણસ.

સમજી-જાણી.

ગાંસી મારે=કુટકાનો માર મારે.

(કવિતાની સમજુતી). ૯

ચોરીમાં સુખ સમજી ને જે માણસ ચોર બને ત્યાં ચોરી કરીને આવે. તે પછી બીજાથી બધુ દુઃખ જ્યારે જુવે છે, ત્યારે મનમાં ઘણો અફસોસ કરવા માંડે છે. (૧).

જ્યારે ચોર ઝલાય છે. ત્યારે ચોરી ઉઘાડી થાય છે. પછી રાજા કે હાકેમ તેને ગરદને કુટકાનો માર મારે છે, ત્યાં તેની છેક બેહુરમત થાય છે (આબરૂ જતી રહે છે). (૨).

પાઠ ૬૦ મો.

આગલું=આગળનું ઓરડાની આગળની જગો તે.

અજવાળુ=પ્રકાશ.

પરસાળ=પેહેલા ખંડની ભીંત નળીઆની ઢાળાન.

પછીત = પછવાડેની ભીંત.

ખાળ=ચોકડી.

ઓટલો-ઘરના આગણા આગળ ઉંચા બેસવાની જગા કરેલી તે, મોટી ઓટલી.

ઢીંડી=ખડકી વાડો.

દીવાલ=કરો, ભીંત.

માળ મેડો.

અગાસી-ધાબું.

ઓરડો=મોટી ઓરડી.

સાંભળો=ધ્યાનમાં લેઓ.

ઉઘાડી=ખુલ્લી.

કરેલી=બનાવેલી.

પાઠ ૬૧ મો.

રસોડું રાંધણી.
અંધારૂં=ઉજેશ નહીં તે.
બખરી=માળ ઉપરના બાડાના બારણા.
ગોખલા=નાના હાટડા
ભંડારીઆં=હાટડાં.
રસોઈ=રાંધવાનું.
ધુમાડીઓ-ધુમાડા જવાનો રસ્તો કાઢેલો તે ચીમની.
તાકા=મોટા ગોખલા.
પાણીઆરૂં=પાણીના બેડા મુકવાની ઓરડી.
ધુમાડો=ધુણી.
ચોકડી=મોટો ખાળ.
તાળું=પેટી બંધ કરવાનું હથિયાર.
ટાંકાં=વરસાદનું પાણી ભરી મુકવાના છોના બધાવેલા ઊંડા કુવા.
ગોટાપ=ઘેરવ.
છો=મરડીઆ કાંકરા ને ભાઠામા પકવેલા તે.
દાદર=લાકડાંના પાટીઆંની સીડી.
ઓટલી નાનો ઓટલો
જાળી-સળીઆ જડેલી નાની બારી.
ઝીલવું-પડતું લેવું.
નીસરણી-વાંસ કે વળીનો દાદર.
ગામડું=નાનું ગામ.

પાઠ ૬૨ મો.

કુકડી=મરઘી.
ખડખડું=અકળાએ.
વાહાણું=સહવાર.
ઢંડવું-અડકવું.
દીપે=સારો દેખાય.
માજર=માથા ઉપરની લટકતી ચામડી
ભાત ભાતના=જાત જાતના.
ઘુમે-નાચે.
ઉકરડા=ખાતર વાળી જગો.
નીકણ=નરમ. પોચો.
ધંધો-રોજગાર
ખોતરવાની-ખોદવાની. ખાણવાની
ધસવું=આગળ દોડી આવવું.
વળગવું=બાઝવું.
જાગે છે-સાચવે છે.
કાયર=હેરાન; દુખી
કુકડો-મરઘો.
રૂપાળો=શોભિતો.
કુકડે કુક=મરઘાનું બોલવું.
વળગે છે=બાઝે છે.

પાઠ ૬૩ મો.
સાપ ઝેરી જાનવર.
ગણુતો=પાન કરતો.
વેર=દુશ્મનાઈ.
જીવ પ્રાણ. આત્મા.
ચગદી=ખુંદી.

બગારેક=જરા.
નાગ-ફેણવાળો સાપ.
નબળા=કમજોર.
છેલી વાટે=આખરે,
ચટકા=ડંખ.
છોલાયું=સોરાયું.

ફેણ=સાપ માથું પોળુ કરે તે.
દર=બાકું. કાણું.
પછાડી=ઝીકી.
ભેગી=એકઠી
ઝાઝા=ઘણા, બહુ.

(કવિતની સમજુતી) (૧૦)

નબળા પણ ઘણા લોક સાથે કોઈ પણ દાહાડો અદાવત રાખવી નહિ, કેમકે મોટા કાળા નાગને કીડીઓ તે બધી એકઠી થઈને આવી રીતે જીવ લે છે, (જુઓ કીડીઓ નબળી પણ ઘણી, અને સાપ જબરો પણ એક).

પાઠ ૬૪ મો.
છોડવા=નાના છોડ.
મુળીઆં=મુળ, જડ.
વાટ=રસ્તા, રાહાં.
થડ=ઝાડનો વચલો ગોળ ભાગ.
ઉભે=ટટાર રેહે.
આગળે=પીગળે.

ડાળાં=ઝાડની મોટી શાખા.
વેહ=કાણું, છિદ્ર.
વાદળ=આકાશ.
કસ=રસ, તત્વ.
ફળ=લીલા મેવા.
ખરી=વળી.
પથરાય=ફેલાય.

વેલા=જમીન ઉપર પથરાતો છોડ.
આંબો=કેરીનું ઝાડ.
છોડ=છોડવો.
કોહોળું=શાકનું નામ.

પાઠ ૬૫ મો.
ભોળાં=ખુબસુરતાં;
કમરો=મેલ.

કરમાઈ-ચીમડાઈ.
ચુકાવુ કરમાઈ જવુ
સીઆએ=રૂડાએ.
ટટાર=શીધા, પાધરા
છાંટવુ=છંટકોરવું.
તાજાં લીલાં.
વરસતો=પડતો.
મસ=ઘણો, બહુ.
હલા=મુડદાલ.

પાઠ ૬૬ મો

ગીસાલ=નમ્રશી.
ગીસાયો=ગુસ્સે થયો.
ચેન=સુખ,મજા
પીરસેલી—ખાવાનું મુ
કી તઇયાર કરેલી
મુદલ=જરાએ.
મજો=તમાશો.
વેદના=દુઃખ, પીડા.
બાંડું=બાઇ મેહેનના
છોકરાં.
માલ=ઢોર, વીસાત.
ચુણે=ભાગે, સાથ.

વીંછી જેવો જીવડો
ઓકુ ગાડુ ખરાબ.

પાઠ ૬૭ મો.

તણખલા-તખલાં
ઘડા-બેરા.
રૂ-કપાસમાંથી નીક
ળે તે.
વસ્તુ ચીજ.
આખુ બધુ.
ચીંચીં ચીચીઆરી.
રઝળીને-રખડીને.
નીમવીંગ હળવ હળ
વે.

પાઠ ૬૮ મો.

પાસો ઝીણા પાતરાં.
ઝાઝા-ઘણા તેજથી
આંખે ન સુઝે તે.
ગરમી=તાપ.
તેજ=પ્રકાશ; નુર.
નીપજવું=પાકવું; થવુ
ધાન્યા=અનાજ, દા
ણો.

સારવે સઘળા, બધા.
ઓછુ-થોડું; કમી.

પાઠ ૬૯ મો.

બગાડ-નુકશાન.
ગભરાઈ-અકળાઈ.
ધાજો મદદે આવજો
છેતરવું ઠગવુ.
સીમમા ખેતરમાં.
આસપાસ – આજુ
બાજુ
ખેતરવાળા- ખેતરના
માલીક.
ખેડુતો-ખેતીકરનાર.
ચારતો-ચરાવતો
અમથી ખોટી, જુઠી
હસતા=મજાક કરતા.
શરમાઈ=લજવાઈ.
ખરેખરો=સાચો.
સાચી=ખરી.

પાઠ ૭૦ મો.

ઘુરકવું=ગુસ્સાથી જો
વું.

લ[illegible] ગયાં,-[illegible]
[illegible]
પનાએ- ખમીએ
અગકા નાકા, કડવુ
ભાસવું કુરાણ બા-
લવું
તુટી પડવું એકદમ
વળગી પડવું.
ગરીબ-ગરબ. અનાથ
સોબત=સંગત.
બાપડો=બિચારો.
ભુંડા=ખરાબ; નઠારા.

પાઠ ૭૧ મો

પડવાણે-કાયર કરી
એ.
ઢળીમળીને= સંપીને.
ઉગામીએ=ફુલાવીએ
દુખાય-દલગીરથાય
રાજીથવું-ખુશી થવું
હેત=પ્યાર; આસ્નેના
ગોસાંઇએ=ગુસ્સેથઇ
એ
વહેંચી=ભાગ પાડી.
સંતસમાન-દીલામલા
ને

પાઠ ૭૨ મો

ઝગઝગાટ- ચળકાટ
પ્રથ્વી-દુનીઆ
વાહાલો પ્યારો.
ઘોર અંધારુ.
ગગન- આકાશ
ઊંચા=દુર, ઉપર
પરમેશ્વર-મોટાઇઆર
ઝબકતી=ઝળકતી.
જીવાત=રેહેવાત.

પાઠ ૭૩ મો.

મહિમા લીલા: રચના
કરનાર- બનાવનાર
આમલી એકજાતનુ ઝા
ડઆનેતેનુફળ
જગ=જગત, પ્રથ્વી
કોઠી=કોઠાનુઝાડ.
સરજનાર-પેદાકરનાર
તારા=આપણી
ભજવા=ભક્તિ કરવી
દેવ-પરમેશ્વર; ઈશ્વર
તાડ-તાડીનુ ઝાડ.

(કવીનાની સમજુતી ૧૧)

તમે ભાઇઓ આ મોટા ઝાડ જુઓ, એમાં સૌથી તાડનુ ઝાડ ઊંચુ છે, કોઇ આમલી કોઇ આંબો ને કોઇ કોઠીનુ ઝાડ પણ હોય છે, ને જુઓ કે તે બધાનાં ફળ જુદા હોય છે (૧).

જે આ જગતનો બનાવનાર ઈશ્વર છે તે સુંદર બાગ નો પેદા કરનાર છે, માટે એજ હમારો મોટો દેવ છે, તેને ભજવાની ટેવ રાખીએ. (૨).

પાઠ ૭૪ મો

નીશાળ=વીદ્યા ભણવાનું ઠેકાણું
રંગન=રંગીલા, રંગીન
વતરણું=લાકડાની કલમ;
તહેવાર=તરત કામ આવે એવું
સો=દસ દસકા;
એકેકો=એકનીજું ઝ્યા
સ્લેટ=પથ્થરપાટી.
પોથીઆં=ચોપડીઆ
મોંડે=મોંથીભણી જતાં.
ખડી=ચીકણીમાટી
પાટી=પાટીઉ
ધૂળ=રજ
ફીકર=ચિંતા.

મગાવી જે આગળથીએ
જાળવીને=સાચવીને
સંભાળીને=રાખકી.

પાઠ ૭૫ મો.

ચીતારો=છબીપાડનારો; ચીતરનારો
ચિરાકસો=એકજાતનો કાળો રંગ.
ચકાસતે=ચોપડતો
ભાઈબંધ=દોસ્તદાર
શાહી=રૂશનાઈ
ગિરડાંમેડાં=એકજાતનાં ઝાડનાં ફૂળ.
હસે છે=મજાક કરે છે
ભટ=મહારાજ;
બુઢો=સુગદો.

પાઠ ૭૬ મો

ધનતેરશ=ધનપુજવાની માતી તેરસ.
ગજુંઠાં=તોળિયું ઘરેણું.
ઝાળીઆ=ગળાના આભરણાંકાનનું ઘરેણું
સાંકળાં=હાથતથાપગનું ઘરેણું.
પોંચી=હાથનાં કાંડાંનું ઘરેણું
કંદોરો=કેડનું ઘરેણું
બેરખા=કોણીનું ઘરેણું.
બાકડા=કાનની વાળીનું ઘરેણું,
બાજઠ=પાટ
વાના=ચીજો,
આંટી=કાનનું ઘરેણું.
તુલશી પાદીઆં=આપડીના ડોકનું ઘરેણું.

કુંડીઓ= ગળચવો
કડાં=હાથના ઘરેણા.
ચાઠી=મુંડકા.
બાયડીએ=બઈરીએ.
ઘાતા=નવાડતાં
ડાડે=ગાજુએ
હીરાકથી=હીરા કડી
ની સોનાની સાંકળી.
વાળી નાકનુ ઘરેણુ
ચાક=બાયડીના હાથ
નુ ઘરેણુ
કલા=સાદા લીસા તોડા

પાઠ ૭૭ મો

ખીલા–એરલા માથા
નો લોઢાનો ખીલો
સોનેરી=સોનાના.
કિરમાત=મુલ: ભાવ
બુટ્ટા=કસબના ફુલ
ફુલપુણી–લોઢાનો દા
તો.
કિનખાબ=કસબ જરી
બાવડા=મટો કિસરડના
નું લોઢાનુ હથિઆર
સાંકળ–લોઢાની સાંકળ
નચુકા =સાંકળભીંગવા
નોખીલો,
હળ જમીન ખેડવાનો
ઓટો
પએલી=બનેલી
અંન–અનાજ.

પાઠ ૭૮ મો.

ડોકુ–ડોક ઉપરનો ભાગ
હડપચી–દાઢી આગળ
ની જગા
ઓખી ગરદન
ગાલડી ગ ચકીર
નમણુ–ગાલઆગલ
નો ભાગ
માથરી=જડ઼ મા
થડ ડોકાની પીરા
નો ભાગ,
માબની=ચોટલો

પાઠ ૭૯ મો

બગલ કાખ
પેડુ= પેટની ચેની જગા
વાસો=પીઠ બરડો
કેડો=કમ્મર.
ગાલો–ભાગ
એડી=પગના ખડાઆ
ગળાનો ભાગ
ઢીંચણ=ઘુટણ
થાપો=ભાગ
ચુંટી–પગની એડીઆ
ગળનો છેડો
ખભા–ખાંધ
કાંડુ–હાથનો પોહોચો
બાથળ જગ
બાજુ બગલ
હથેલી–હથેલી
નળો ઘુંટણ

પાઠ ૮૦ મો

સોબત ફ, નત
આ. ાબાડાઉ=આંબા
ડેનાહોપ તેવાડી
ચાલ–સાચવનાર
ડાંગીપ. ડોકરો.

ચોચીઆ= આવીઆ	સંગ=સંગત.	પેમે=આવે.
ઝાંપો=કાંટાનું બારણું	પ્રેમ=હેત.	ઠરસે=ચોભશે.
કેરી=આંબાનું ફળ	ઠામ=ઠેકાણું	રૂડો સારો.
હીંડ=ચાલ; દોડ	ભાગ્યશાળી=નશીબવાં	બુરો=નઠારો.
પાઠ ૮૧ મો.	ન.	સંગ=સોબત.

(કવિતાની સમજુતી ૧૨).

જેને જેવી સંગત તેવોજ રંગ ત્યાં મળે, જેને જેવી સંગત તેવુંજ હેત ત્યાં વધે, જેને જેવી સગત તેવાજ કામ તે કરશે અને જેને જેવી સગત તેવેજ ઠેકાણે જઇને તે ઉભો રહેશે, સારી સંગત હશે તો સારો બનશે, ને નઠારી સંગત હશે તો નઠારો બને, પણ સારો મેહેતાજી શીખાવનાર હોય તેના સંગથી નશીબવાળો હોય તો તે ભણે, વિદ્યા ભણીને નસીબવાળો થાય).

પાઠ ૮૨ મો.	મન ઉપર.	રમકડાં=ખાંડની ખા
જલેબી=એક જાતનું	પકવાન=ભોજન ખાજાં	વાની ચીજો.
- પકવાન.	વગેરે.	ઘેબર=એક જાતનું પક
ભાખરા=જાડા રોટલા	પતાસાં=બતાસાં	વાન.
પેંડા=[illegible]	હારડા=ખાંડનાં ચકતાં	પાઠ ૮૩ મો.
ભાણું=જમવાના આ	નાત=જમણવાર.	ખાતર=મોટું બાકું

ઓતરવું=ઓઢવું.
વેણજારૂ=શીકારૂ.
નગર=ણીગા. દ્યાંન.
દાટવું=ડકણાવવું.
ધન=પઇસો.
ધણી-સેઠ મ.લીક.
સમજે=ચેતેજાણે.
નાણતો એ વતાં
ગયું-ઓળાયયું.

પાઠ ૮૪ મો.

વઢવાડ-લડાઇ.
મેળાપ-મુલાકાત.
ચડભડી=લઢી
જમણ=જમવાણું.
અડાણું=આથાણું
ડખી=પનરાજી.
ખરીદવું=વેચાતુ લેવું.
જણીઓ=બાઇઓ.
રડયુંખડયું=કોઇકોઇ
સામટા=એકઠા.
કાંદવું=કાદવનું મટકુ
ભીનું=એકુંસ ઘે.
મોઘું=ઘણા કમતનુ.
સાહુકાર=પઇસાવાળો
લેખું=ગણતી હિસાબ
ખાટો=સોગ; પોકર
લખને ગણે; પતકે
સેજુ=કઇથી જનુ

પાઠ ૮૫ મો

સમડી-કગડા જેદ
પખી
તાબઇ=પારધીશીકારી
જળ કૂદો
ડગલું=કાલાવાલા.
મરડવું-આમળવું
અમથો=ખાલી.
બગાડયું=નુકસાનકીધુ
લુચ્ચો-ઢોંગી ખંધો.
ડોક=ગરદન
ત્રાગવું-તોલકરવો.

પાઠ ૮૬ મો.

ખાડમાં=ખેતરમા.
મગન-મોજમજાદ.
ઝુલાવવું=મોકુ કરવું.
ગજુ=શકતી.
તાલેવર=પૈસાદાર
મરોબર=સરખું
બારબુગણુ=પરચુર
ણ; બારબ
અંબાધને=દગાથને
મરોબરી=સરખાસર
ખી

પાઠ ૮૭ મો

અડોશી પડોશી=પા
સેનાઘરમાં રેહેનાર
જાગવું-જગરતરેહેવુ
ઘણુપાડ-ઉપકાર.
પકડાવ્ય=આપો
ચોકી પેહેરો.
ઝાળવવુ સાચવીરાખવુ
ચાકરો=નોકરો.

પાઠ ૮૮ મો.

કંદોઇ=મીઠાઇ, ભજી
આ વગેરે વેચનારો.
બડકી મુકવું=ખોડવી
રાખવું.

સાકરીઆ=ખાંડના ગ
સ પ.વાના
અકડી=વાએ ફુડ્ડુ ર
મકડું.
મોહાબ=મરચી પેડા.
કથરોન=કેરણુ વા
ણુ વાસન.
પાલખી-પહલી ગેનો:
ચોથનાં=ચેડા કકડા
ર મેડાં ગમતાની ખ
ણો.
ઠઠ-મેહની;ગી ,
તેમારો હોગે.
પામન-સોગો

પાઠ ૮૯ મો.

પંચરાળ-પાંચ જાત
ની પાસ વાનીની.
કોઠગ-
ચુંપ, } જુદી
નાગલી } જુદાં
મકાઇ } જાત
બાંગ નાં અ

પંઠી નાજ
મસુર, નાં
રાજગરો } નામ
મઠ,
બાવટો
અપવાસ=લાંઘણ, ભુ
અપવાસ-ભુખ્યા રહે
વુંતલાંઘણ.
ફગળ-ફળનો આહાર
કરેલો તે.
જાર જુવાર.
ડાગર ભા ।

પાઠ ૯૦ મો.

ચાચી તેલી;તેલંદાવે
ા પેગનારો.
ખુરસાણી-કણુઝીનુ તે
લ.
બાળુ તેલ,દીવેલી વ
ગેરે પીલવાનો લાકડા
નો સંચો
સરસોળ-સરસાવનું તે
લ.

ફોભા-ગુમડા
પીલવું=દાબવુ.
મધળા=બધા.
સરસવ=સસીઆકાડ
વાનાદાણા
ડોળીયા=ડોળીનું તેલ.
એરંડી=દીવેલી.
ગોળ ાલતાંકુચોગડ
તે.
ડોળી મહુડાના બી.
સ્વ: = સાર.
કણ ઝ અલસીને મ
લતા ઝીણા દાણા.

પાઠ ૯૧ મો

હકીકત-વિસ્તાર.
નામુંકાઢ-તળેવું.
ખંપેરી=ઝાપટી.
સંગ્રુઈ-અંધરા જે
વુ ખાંડ વાળુ ખાવાનુ
ખગખરીન=અણોજ.
દારૂખાનું=આતસબા
જી.

[illegible]
[illegible] છે ડછે [illegible]
[illegible] ઉપ્યા. [illegible]
[illegible]
[illegible]

પા[illegible] ૩૦ [illegible]

૧ [illegible]
૨ [illegible]
૩ [illegible]
૪ [illegible]
૫ [illegible]
૬ [illegible]
૭ અમર્‌દાદ
૮ દેપાદર
૯ આદર
૧૦ આવાં
૧૧ ખોરશેદ
૧૨ મોહોર
૧૩ તીર
૧૪ ગોશ
૧૫ દપમેહેર
૧૬ [illegible]
૧૭ [illegible]
૧૮ [illegible]
૧૯ [illegible]
૨૦ [illegible]
૨૧ [illegible]
૨૨ [illegible]
૨૩ દપદીન
૨૪ દીન
૨૫ અશીસન
૨૬ આસતાદ
૨૭ આસમાન
૨૮ જમીઆદ
૨૯ મારેશપદ
૩૦ અનેરામ

([illegible]નાં [illegible])

૧ [illegible]
૨ [illegible]
૩ [illegible]
૪ [illegible]
૫ [illegible]
૬ [illegible]
૭ મેહેર
૮ આવાં
૯ આદર
૧૦ દેહ
૧૧ બહમન
૧૨ અસપંદાદ.

(ચાર દિશાનાં નામ)
ઉત્તર, દક્ષિણ,
પુરવ, પશ્ચિમ.

ઉખાણા.

૧—એક કોટડીમાં બત્રીસ બાવા તે શું? જ—દાંત.

૨- એક દેરા ઉપર સાત દરવાજા તે શું? જ—ડોકું.

૩ સમજે નહિ ને ઘર રાખે. જ—તાળું.

૪- પાણી નહિ ગણુ ને પલ જાણે. જ—ઘડીઆળ.

૫=છાપરે છાપરે મગ વેરાયો. જ—ગ્રહચાંદ.

૬ છાપરે છાપરે પાપડી પથરાઓ. જ—નડકો.

૭=બે હાથ બીયાગમાં બારસો ગામ. જ—નકશો.

૮-એક મગનીના પેટમાં સો ખડા. જ—ફણુસ.

૯=આટલી રાંડ ગજની પાઘડી ઊતરાવે. જ—જુ.

૧૦=જરા ખરખરી થી તેથી આખું ગામ જાગે. જ—દેવતા.

૧૧ એની ગાંઠ ગઈ ઉખડી. જ—આમલી.

૧૨=રાજાની રાણી બારીએ બેસીને કાપવા ચાલે. જ—જાંબુ.

૧૩=ગામ બધું નાસી ગયું ને બાબાજી રહી ગયા. જ—ચુલો.

૧૪=આઠ માંડ ને અંતર વાસો, નહિ કેહે તેના વણકર માસો. જ—

૧૫=દિવાળી આય તેલ નાહાય, ને રાત પડે તડાકા હરમાન થાય. જ—દીવટ

જાહેર ખબર

— ૬ —

આ ચોપડી અમારે ત્યાં શુભ નામા મળે છે [illegible] ૧૯૧૭ [illegible] પૈસા [illegible] ચોપડી [illegible] પાઠ [illegible] નીચે મુજબ.
નીશાનનાં [illegible] [illegible] એપ [illegible] નાગ તરજુમો [illegible] શાસ્ત્ર [illegible] પુસ્તક [illegible] મુળ [illegible] તથા [illegible] પતાના ગુનનો [illegible] ગાયન ૦|=

[illegible] ગજગ્રાહ [illegible] ૦|= [illegible] જેમાં ભાગ [illegible] જગતમાં [illegible] કીમત = [illegible] પહેલો [illegible] સાથે ખરીદ કરનાર ને ૦) આ [illegible]
[illegible] જેમાં [illegible] [illegible] ગરબા [illegible] ભાગ [illegible] કાલાપુર [illegible] [illegible] ઇત્યાદિ નો સંગ્રહ કીમત ૦|= આના

શટીક [illegible] સ્તોત્ર ૦)— શટીક શની સ્તોત્ર હનમાનનુ ૦)— સ્વપ્નશ્લોકીગીતા ચતુઃશ્લોકી ભાગવત ૦) — પુરુષોત્તમ [illegible] સુભાષિત સંગ્રહ ભાગ બે [illegible] ખીસ્સાની ચોપડી ૦) — [illegible] ગરબાવલી ૦)= મુગટાની કથા પુરુષોત્તમ માસની [illegible] [illegible] ૩૩ શ્રીગુરુ દીપક ૩૧ પાઠ ગારજ ૦|= ... ..
૨૦૦૦ [illegible] નાટક ગાયન રૂ૧ ૧૦૦૦ હિંદુસ્થાનની ગાયન રૂ૧ [illegible] [illegible] રૂ૧ [illegible] તસ્વીરો [illegible]